

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АВІАЦІЙНИХ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ ЗАКРИТОГО НЕБА В УКРАЇНІ

В умовах закритого неба в Україні авіаційні вантажні перевезення стикаються з численними викликами, які потребують адаптації логістичних рішень до нових реалій. Обмеження повітряного простору зумовлюють необхідність пошуку альтернативних маршрутів, використання мультимодальних схем доставки та оптимізації наземної інфраструктури. Водночас важливо забезпечити безперебійність постачання критично важливих вантажів та підтримку міжнародних логістичних ланцюгів, що вимагає ефективної координації з партнерами та адаптації до змін у регулюванні авіаперевезень. Аналіз особливостей організації авіаційних вантажних перевезень у таких умовах дозволяє визначити оптимальні стратегії для підтримки безперервності транспортних потоків та забезпечення економічної стійкості підприємств авіаційної логістики.

В табл. 1 представлені основні особливості організації авіаційних вантажних перевезень в умовах закритого неба в Україні, які відображають основні виклики та напрямки оптимізації логістичних процесів.

Таблиця 1 – Особливості авіаційної логістики в умовах закритого неба

№ п.п.	Особливість	Опис
1.	Обмеження повітряного простору	Закриття авіапростору призводить до необхідності перенаправлення вантажів через інші країни та використання альтернативних маршрутів.
2.	Мультимодальні перевезення	Активне використання наземного та морського транспорту у поєднанні з авіаційним для забезпечення доставки вантажів.
3.	Оптимізація логістичних ланцюгів	Необхідність переосмислення маршрутів та схем доставки з метою скорочення витрат і мінімізації логістичних ризиків.
4.	Розвиток наземної інфраструктури	Підвищення ролі сухопутних транспортних вузлів та розбудова логістичних хабів на прикордонних територіях.
5.	Співпраця з міжнародними партнерами	Важливість налагодження партнерських відносин для забезпечення транзиту вантажів через інші країни.
6.	Гнучкість у виборі транспортних засобів	Застосування різних видів транспорту залежно від доступності маршрутів та безпекових вимог.
7.	Адаптація до змін у регулюванні	Дотримання нових міжнародних та національних вимог з безпеки авіаційних вантажних перевезень.
8.	Управління ризиками логістичного процесу	Забезпечення безперебійності ланцюга постачання за умов непередбачуваності транспортних маршрутів.
9.	Технологічне забезпечення логістичних процесів	Використання сучасних інформаційних систем для моніторингу та управління перевезеннями в умовах нестабільності.
10.	Економічна стійкість підприємств	Пошук шляхів мінімізації витрат та збереження рентабельності в умовах зростання транспортних витрат.

Джерело: складено авторами на основі [1, 2, 3, 5].

Обмеження повітряного простору є однією з основних проблем, що виникає в умовах закритого неба. Закриття повітряного простору в Україні призводить до неможливості здійснення авіаційних вантажних перевезень через повітряні маршрути, які раніше використовувалися. Це створює необхідність пошуку альтернативних шляхів транспортування вантажів, зокрема через території сусідніх країн або з використанням змішаних схем перевезень. Таким чином, змінюється географія вантажопотоків, що потребує оперативного аналізу нових маршрутів та ефективного планування.

Мультимодальні перевезення у таких умовах стають важливою логістичною стратегією. Оскільки авіаційний транспорт не може бути єдиним засобом доставки, логістичні оператори вимушені поєднувати його з наземним (автомобільним та залізничним) і морським транспортом. Така гнучкість дозволяє забезпечити безперебійність постачання навіть за умови зміни маршрутів. Наприклад, вантаж може доставлятися автомобільним транспортом до аеропорту сусідньої країни, звідки він надалі транспортується літаком до місця призначення [1, с.165].

Оптимізація логістичних ланцюгів стає обов'язковою для забезпечення рентабельності перевезень. Збільшення відстаней та складність маршрутів вимагають перегляду традиційних логістичних схем з метою мінімізації витрат на транспортування та зменшення логістичних ризиків. Це

включає вибір найбільш економічно вигідних мультимодальних рішень, аналіз варіантів консолідації вантажів та зниження витрат на кожному етапі маршруту.

Розвиток наземної інфраструктури набуває ключового значення у зв'язку з перенесенням основних транспортних потоків на сухопутні та морські маршрути. Логістичні компанії зосереджуються на розбудові транспортно-логістичних хабів поблизу кордонів, що дозволяє швидко перевантажувати товар між різними видами транспорту. Такі вузлові точки сприяють оптимізації часу доставки та забезпечують високий рівень обслуговування.

Співпраця з міжнародними партнерами стає критично важливою у забезпеченні безперервності вантажних перевезень. Партнерські відносини з логістичними компаніями та транспортними операторами інших країн дозволяють забезпечити транзит вантажів через суміжні території. Крім того, співпраця на міжнародному рівні допомагає адаптуватися до змін у регулюванні транспортної галузі та підтримувати стабільність ланцюгів постачання [2].

Гнучкість у виборі транспортних засобів забезпечує можливість оперативного реагування на зміни в транспортних коридорах та безпекові вимоги. Вибір того чи іншого виду транспорту здійснюється на основі оцінки ризиків, доступності маршрутів та економічної доцільності. Таким чином, логістичні оператори оптимізують витрати на доставку, водночас зберігаючи високий рівень надійності перевезень.

Адаптація до змін у регулюванні є обов'язковою умовою успішної організації вантажних перевезень в умовах закритого неба. Міжнародні та національні норми безпеки авіаційних перевезень постійно змінюються, що вимагає від підприємств гнучкості у правовій та операційній діяльності. Виконання нових вимог забезпечує безпеку вантажів та збереження ділової репутації компаній [3].

Управління ризиками логістичного процесу стає важливим завданням для забезпечення безперебійності доставки. Логістичні оператори аналізують можливі загрози на кожному етапі транспортування та розробляють стратегії для їх мінімізації. Це може включати додаткове страхування вантажу, використання дублюючих маршрутів та технологічних засобів моніторингу [4].

Технологічне забезпечення логістичних процесів дозволяє автоматизувати планування маршрутів, моніторинг вантажопотоків та управління перевезеннями в умовах нестабільності. Сучасні інформаційні системи дозволяють відстежувати місцезнаходження вантажу в реальному часі, що сприяє підвищенню надійності та ефективності логістичних операцій.

Економічна стійкість підприємств залежить від здатності мінімізувати витрати та зберігати рентабельність навіть у складних економічних умовах. Компанії впроваджують сучасні методи управління витратами, аналізують економічну доцільність використання різних видів транспорту та шукають шляхи зниження операційних витрат без втрати якості послуг [5].

Отже, організація авіаційних вантажних перевезень в умовах закритого неба в Україні є складним процесом, що вимагає комплексного підходу до планування та реалізації логістичних операцій. У зв'язку з обмеженнями повітряного простору, виникає необхідність адаптації маршрутів перевезення з урахуванням альтернативних транспортних коридорів та мультимодальних логістичних схем. Ефективне поєднання різних видів транспорту дозволяє підтримувати стабільність вантажопотоків, мінімізуючи ризики збоїв та затримок. Значна увага приділяється розвитку наземної інфраструктури, яка забезпечує зручне перевантаження товарів між різними видами транспорту та підвищує ефективність мультимодальних перевезень. Важливим аспектом є співпраця з міжнародними партнерами, що дозволяє налагодити транзитні маршрути через інші країни та забезпечити стійкість логістичних ланцюгів. Використання сучасних інформаційних технологій сприяє оперативному управлінню транспортними потоками та контролю за переміщенням вантажів. Урахування цих аспектів дозволяє авіаційним логістичним підприємствам зберігати економічну стійкість та підтримувати конкурентоспроможність на міжнародному ринку, незважаючи на обмеження авіапростору.

Список використаних джерел

1. Михайлик Н. І. Основні виклики та перспективи розвитку транспортної логістики в умовах війни. *The actual problems of regional economy development*. 2024 №1(20) С. 163–172.
2. Гринів Н.Т., Равліковська А.А. Перебудова логістики в умовах воєнного стану. URL: <https://zenodo.org/records/7411975> (дата звернення: 30.03.2025).
3. Smerichevsky S., Kryvovyznyuk I., Smerichevska S., Tsybalistova O., Kharchenko M., Yudenko E.. Development of the Logistical Support Mechanism for the Airline's Innovation activity on the Market of Air Transport Services. *International Journal of Management (IJM)* Volume 11, Issue 6, (June 2020), pp. 1482–1492. DOI: 10.34218/IJM.11.6.2020.135. URL : <https://bit.ly/3htORGo> (the date of application: 30.03.2025)
4. Мокряков А. Основні виклики логістичного ринку України 2023 року. URL: <https://logist.fm/publications/osnovni-viklyki-logistichnogo-rinku-ukrayini-2023-roku> (дата звернення: 30.03.2025).
5. Гусев Ю., Циганок О., Вечір К., Біроваш М. Галузеві тренди. Стан логістичної галузі в Україні: тренди та особливості. Kyivstar Business Hub – корпоративний блог для бізнесу. 2024. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/galuzevi-trendi-stan-logistichnoyi-galuzi-v-ukrayini-trendi-ta-osoblivosti> (дата звернення: 30.03.2025).